

SXEDIO.85L

SXEDIO.85L

30.10.1931: Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙ ΤΟΝ ΡΟΝΑΛΝΤ ΣΤΟΡΡΣ ΟΤΙ ΣΥΜΦΩΝΕΙ ΜΕ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΠΗΡΕ ΚΑΙ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Τα μέτρα που έπαιρνε ο Κυβερνήτης Σερ Ρόναλντ Στορρς ήταν πραγματικά πολύ αυστηρά και οι κύπριοι δεν είχαν άλλη εκλογή μπροστά στη δύναμη των όπλων του, παρά να υποκύψουν.

Ετσι μέχρι τις **27** Οκτωβρίου **1931**, μόνο έξη ημέρες μετά την πρώτη δυναμική εξέγερση στη Λευκωσία που συνοδεύθηκε με τον εμπρησμό του Κυβερνείου, όλα τέθηκαν υπό τον απόλυτο έλεγχο της τοπικής Κυβέρνησης, της αστυνομίας και του στρατού, εκτός από μερικές απομονωμένες περιοχές, όπου συνεχίζονταν ακόμα μικροεπεισόδια, μέχρι που έφθασε και εκεί η αστυνομία και ο στρατός και άρχισε τους ξυλοδαρμούς και τα βασανιστήρια με αποτέλεσμα οι κάτοικοι να μη έχουν άλλη επιλογή παρά να υποκύψουν.

Στις **26** Οκτωβρίου **1931** ο Ρόμπερτ Ι. Ρόου σε έκθεση του προς τον αρχηγό του στρατού στη Λευκωσία ανέφερε (απόσπασμα από έκθεση του Κυβερνήτη Στορρς):

"Δυο τμήματα του τάγματος των Βασιλικών Ουαλλών Οπλιτών συνόδευσαν τους εθελοντές στον Κάμπο- κανένα πριστατικό δεν συνέβη καθ' οδόν. Με την άφιξη όλοι οι χωρικοί (άνδρες) ήσαν συναθροισμένοι στο κύριο καφενείο, όπου ο κ. Τσάπμαν μίλησε προς αυτούς σύμφωνα προς το περιεχόμενο της προκήρυξης και τους πληφόρησε ότι οφείλουν να επιστρέψουν τα κλαπέντα τηλεφωνικά όργανα, να παραδώσουν τα όπλα τους, να βοηθήσουν για την επιδιόρθωση της τηλεφωνικής γραμμής, να απόσχουν δε από κάθε εχθρική διαδήλωση ή άλλη ενέργεια κατά των συμφερόντων της κυβέρνησης.

Υστερα από λίγη συνομιλία προσήχθη το τηλεφωνικό όργανο, οι δε στρατιώτες ερεύνησαν τα σπίτια για όπλα και βρήκαν έξι πυροβόλα όπλα και ένα σωλήνα θραυσμένου όπλου.

Πληροφόρησα τότε τους συναθροισθέντες χωρικούς για την αληθινή κατάσταση των πραγμάτων στη Λευκωσία και αλλού, τις ενέργειες της κυβέρνησης που επιλήφθηκε τους ταραχοποιούς και τις σοβαρές συνέπειες οι οποίες θα επακολουθούσαν κάθε απόπειρα παράλειψης συμμόρφωσης από μέρους τους προς τους Κανονισμούς Αμύνης- οι οποίοι εξηγήθηκαν λεπτομερώς προς αυτούς. Οι παρόντες εξέφρασαν την προθυμία τους να συμμορφωθούν προς τους κανονισμούς και να μη δημιουργήσουν οποιανδήποτε διατάραξη της τάξης, κατανόησαν δε αυτοί ότι οποιαδήποτε τιμωρία για τέτοιες αξιόποινες πράξεις θα ήταν γενική.

"Εξηγήθηκε περαιτέρω στο λαό ότι η τηλεφωνική γραμμή πρέπει να επιδιορθωθεί μέχρις απόψε και ότι οποιαδήποτε μετά από αυτά διακοπή της τηλεφωνικής υπηρεσίας θα έδινε αφορμή τιμωρητικής εκστρατείας από αέρος και άλλων μέσων.

Κάποια ελληνική σημαία, που βρέθηκε στο καφενείο κατασχέθηκε και μαζί με τα ανωτέρω αναφερθέντα όπλα οδηγήθηκε στη Λευκωσία και κατατέθηκε στον αστυνομικό σταθμό ανεφοδιασμού.

Ο κ. Τσάμπαν, ο κ. Ντόμμεν και ο αστυνομικός δεκανέας αναχώρησαν για τον σταυρό, φέροντας μαζί τους τα όπλα τους, οι δε άλλοι εθελοντές επέστρεψαν στη Λευκωσία με τα δύο τμήματα των Βασιλικών Ουαλλών Οπλιτών και έφθασαν στις **4,14 μ.μ**".

Στις **27** Οκτωβρίου ο Β. Ράϊλι από μέρους του Διοικητή έδινε την ακόλουθη εικόνα για την κατάσταση που επικρατούσε στο νησί:

"Ομαλή κατάσταση επικρατεί στη Λευκωσία. Καταστήματα και σχολεία έχουν ανοίξει οι συγκεντρώσεις, οι διαδηλώσεις δεν επιτρέπονται και δημόσιες συγκεντρώσεις που επιχειρήθηκαν κατά τις **25** και **26** διαλύθηκαν. Καθ' όλη τη διάρκεια των ταραχών κανένα επεισόδιο δεν συνέβη στην τουρκική

συνοικία.

Στις άλλες πόλεις της νήσου επικρατεί ομαλή κατάσταση, μια ή δυο απαγορευμένες συγκεντρώσεις διαλύθηκαν από την αστυνομία.

Όλα τα πρόσωπα που επεμβαίνουν κατά οποιονδήποτε τρόπο στις δυνάμεις του Νόμου και της τάξης τυγχάνουν συνοπτικής μεταχείρισης.

Μέχρι τις **24** τα αγροτικά διαμερίσματα και χωριά ήσαν ατάραχα. Εν τούτοις κατά τις **25** μεμονωμένα παραδείγματα συνέβησαν. Τα πυροβόλα όπλα ενός ή δυο αστυνομικών σταθμών κλάπηκαν, ένας αστυνομικός σταθμός καταστράφηκε ένα χωριό αρνήθηκε να πληρώσει φόρους και τα τηλεγραφικά και τηλεφωνικά σύρματα κόπηκαν σε περισσότερες από μια τοποθεσίες.

Στρατιωτικές και αστυνομικές περίπολοι στάληκαν αμέσως και τα κλαπέντα τυφέκια επεστράφησαν, οι φόροι πληρώθηκαν. Βοήθεια δόθηκε προς επιδιόρθωση των αποκοπέντων συρμάτων από τους υπεύθυνους χωρικούς και έγιναν συλλήψεις στο χωριό στο οποίο η αστυνομία καταστράφηκε.

Σχετικά προς ευρείς διαδόσεις που επικρατούν ότι έγινε δήθεν χρήση σκληρότητας κατά την εκτέλεση των συλλήψεων για απέλαση δηλώνεται επίσημα ότι κανενός είδους βεβαιότητα δεν χρησιμοποιήθηκε σε οποιανδήποτε περίπτωση".

Η μόνη αντίδραση των Ελλήνων στα σκληρά μέτρα ήταν η πίεση σε ορισμένους αξιωματούχους, που είχαν απομείνει, όπως ήταν οι κοινοτάρχες να παραιτηθούν, αλλά οι παραιτήσεις τους δεν έγιναν δεκτές.

Άλλο μέτρο ήταν η άρνηση πληρωμής των φόρων που επιβλήθηκε για τις καταστροφές που προκλήθηκαν, αλλά αυτό δεν κράτησε για πολύ.

Είναι χαρακτηριστικό δημοσίευμα της εφημερίδας "Ελευθερία" της **31ης** Οκτωβρίου **1931** σχετικά με τις ενέργειες των κοινοτάρχων (Μουκτάρηδων):

"Πεζοναύται με επικεφαλής αξιωματικών μη ιθαγενή μετέβησαν εις Πύλαν και εις Ξυλοτύμβου. Εν

Πύλα, ο αξιωματικός προσεκάλεσε τον μουκτάρην και παρήγγειλε να υποσταλή η εν τω χωρίω κυματίζουσα κυανόλευκος.

Ο μουκτάρης εδήλωσεν ότι δεν ηδύνατο να πράξη τούτο. Τότε ο αξιωματικός υπέστειλεν ο ίδιος την κυανόλευκον.

Προς τήρησιν της τάξεως εν Πύλα ετοποθετήθη ταχυβόλον εις την πλατείαν του χωρίου και πέραν του χωρίου, επί της οδού Λύσης-Πύλας-Λάρνακος.

Εις Ευλοτύμβου ο αξιωματικός εζήτησε τον μουκτάρην του χωρίου. Του εδηλώθη ότι τοιοῦτος δεν υπάρχει διότι, παρητήθη.

Τότε ο αξιωματικός εζήτησε να προσέλθη ο πρώην μουκτάρης, όστις και προσήλθεν.

Ο αξιωματικός τότε ζήτησεν από τον πρώην μουκτάρην να του δώση τη σημαίαν του χωρίου.

Ο πρώην μουκτάρης εδήλωσεν ότι η ελληνική σημαία του χωρίου εφυλάσσετο εν τη εκκλησία του χωρίου.

Ο αξιωματικός δεν μετέβη εις την εκκλησίαν διά να την παραλάβη".

(Μεταγλώττιση)

"Πεζοναύτες με επικεφαλής μη ιθαγενή αξιωματικό μετέβησαν στις Πύλα και στην Ευλοτύμβου. Στην Πύλα, ο αξιωματικός προσκάλεσε το μουκτάρη και παράγγειλε να υποσταλεί η κυανόλευκη που κυματίζει στο χωριό.

Ο μουκτάρης δήλωσε ότι δεν μπορούσε να το κάμει. Τότε ο αξιωματικός υπέστειλε ο ίδιος την κυανόλευκη.

Προς τήρηση της τάξης στην Πύλα τοποθετήθηκε ταχυβόλο στην πλατεία του χωριού και πέρα από το χωριό στην οδό Λύσης-Πύλας-Λάρνακας.

Στην Ευλοτύμβου ο αξιωματικός ζήτησε το μουκτάρη του χωριού. Του δηλώθηκε ότι δεν υπάρχει διότι, παραιτήθηκε.

Τότε ο αξιωματικός ζήτησε να προσέλθει ο

πρώην μουκτάρης, ο οποίος και προσήλθε.

Ο αξιωματικός τότε ζήτησε από τον πρώην μουκτάρη να του δώσει τη σημαία του χωριού.

Ο πρώην μουκτάρης δήλωσε ότι η ελληνική σημαία του χωριού φυλασσόταν στην εκκλησία του χωριού.

Ο αξιωματικός δεν μετέβη στην εκκλησία για να την παραλάβει".

Στις **29** Οκτωβρίου **1931** ο Κυβερνήτης αισθανόταν ότι είχε κατορθώσει να επαναφέρει την τάξη στην Κύπρο και ο βοηθός διοικητής Ράιλυ ανακοίνωνε προειδοποιώντας τους Κυπρίους ότι τις ζημιές που προκαλούσαν στην Κυβερνητική περιουσία θα τις πλήρωναν οι ίδιοι:

"Έχει αποκατασταθεί φυσιολογική ζωή στη Λευκωσία και σε ελαφρώς μικρότερο βαθμό στις άλλες πόλεις. Εγιναν προσπάθειες, να πεισθούν οι χωριτικές αρχές και υποβάλουν παραίτηση. Μερικές το έκαναν, από αυτές όμως μερικοί απέσυραν τις παραιτήσεις τους. Καμιά παραίτηση δεν έγινε δεκτή

Αγγέλθηκαν σπουραδικές περαιτέρω ζημιές σε εθνικά κτήματα, προς επανόρθωση των οποίων επιφορτίστηκαν τοπικώς εκείνοι, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τις ζημιές".

Η επίσημη Αγγλία έδωσε όλη την υποστήριξη της στα μέτρα που είχε πάρει ο Κυβερνήτης Στορρς, εναντίον των κυπρίων "ταραξιών" και ο υπουργός Αποικιών σε επιστολή του στον Κυβερνήτη, που δημοσιεύθηκε στις **30** Οκτωβρίου στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αφού χαρακτήριζε τους πολιτικούς ηγέτες του τόπου ως "άπιστους" ανακοίνωνε σ' αυτόν ότι θα αναθεωρείτο το ζήτημα του συνταγματικού μέλλοντος της νήσου.

Ανέφερε ο Υπουργός στην επιστολή του:

"Κυβερνήτη, Κύπρο,

Χαίρω πληροφορούμενος από πρόσφατο τηλεγράφημά σας ότι επανήλθε βελτίωση στην κατάσταση της Κύπρου, ελπίζω δε ότι σύντομα θα είσθε

σε θέση να με πληροφορήσετε ότι έχει αποκατασταθεί ησυχία σε ολόκληρη τη νήσο.

Είναι ζήτημα μεγάλης σπουδαιότητας ότι υπό οποιεσδήποτε συνθήκες γενικά ο αντιπρόσωπος του βασιλέως στη μια Βρετανική αποικία θα εξετίθετο σε μεταβολές και προσωπικό κίνδυνο εκ μέρους εκείνων, οι οποίοι τυγχάνουν υπήκοοι της Αυτού Μεγαλειότητας.

Ο Βασιλιάς θορυβήθηκε πολύ όταν πληροφορήθηκε ότι καθ' ον χρόνο ο αντιπρόσωπος της Αυτού Μεγαλειότητας βρισκόταν στην κατοικία του, έγινε πράγματι επίθεση κατά του Κυβερνείου στη Λευκωσία και ότι μεταξύ των αρχηγών της επίθεσης αυτής υπήρχαν πρόσωπα τα οποία πρόσφατα είχαν δώσει όρκον υποταγής.

Εχετε λάβει ήδη μέτρα εναντίον των αρχιταραξιών. Εχετε την πλήρη υποστήριξη μου για τη μεταχείριση τους καθώς και για οποιανδήποτε αναγκαία ενέργεια προς καταστολή της στάσης αυτής ή και όπως καταστεί εμφανές σε εκείνους οι οποίοι τόσο ατυχώς παρασύρθηκαν, ότι ούτε στο παρόν ούτε στο μέλλον θα γίνει ανεκτή η αταξία. Είναι φανερό ότι οι ελευθερίες που δόθηκαν από το παρόν πολιτειακό καθεστώς έχουν γίνει αντικείμενο κατάχρησης από άπιστους πολιτικούς ηγέτες. Σύμφωνα προς τούτο και στο γενικό συμφέρον του λαού της Κύπρου, η κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας θα έχει να αναθεωρήσει, σε συνδιάσκεψη μαζί σας, το όλο ζήτημα του συνταγματικού μέλλοντος της νήσου.

Δράττομαι της ευκαιρίας για να διαβιβάσω σε σας και προς όλους οι οποίοι συνεργάζονται μαζί σας την ευαρέσκεια μου για τον τρόπο, με τον οποίο χειριστήκατε μια τόσο δυσχερή κατάσταση.

Σαν συμπέρασμα θα επιθυμούσα να εκφράσω σε σας και στη Λαίδη Στορρς την ειλικρινή μου συμπάθεια για την απώλεια των καλλιτεχνικών έργων σας και των άλλων πολυτίμων πραγμάτων τα οποία αποτελούν τη συλλογή ολόκληρης ζωής και τα οποία φοβούμα καμιά ρηματική αποζημίωση δεν θα μπορούσε να αναπληρώσει".

Όμως παρά τα όσα έλεγε ο Κυβερνήτης επίσημα, προφανώς για παραπλάνηση των άλλων, το κίνημα δεν είχε κατασταλεί και οι αντιδράσεις πολιτών συνεχίζονταν για αρκετές ακόμα μέρες.

Παράλληλα αγγλικά υδροπλάνα συνέχιζαν να πετούν πάνω από διάφορα χωριά προκαλώντας πανικό μεταξύ των κατοίκων, πολλοί από τους οποίους έβλεπαν για πρώτη φορά τα "σιδερένια πουλιά" να πετούν πάνω από α κεφάλια τους.

Ακόμα και στη Λευκωσία όπου προηγούμενες αναφορές μιλούσαν για ηρεμία της κατάστασης, ο κατ' οίκον περιορισμός από τη δύση του ηλίου μέχρι την ανατολή συνεχιζόταν και επισημοποιήθηκε την 1η Δεκεμβρίου.

Με άλλη διαταγή την ίδια μέρα απαγορεύθηκε η πώληση οινοπνευματωδών ποτών, ενώ με μια τρίτη, προειδοποιούνταν οι γεωργοί ότι αν συνέβαινε οποιαδήποτε ανησυχία κατά τη διάρκεια της νύκτας, ενώ θα πότιζαν τους αγρούς τους- το πότισμα των αγρών επιτρεπόταν τα βράδια-τότε θα εφαρμοζόταν και εκεί ο κατ' οίκον περιορισμός.

Είναι χαρακτηριστικό απόσπασμα διαταγής του διοικητή Λευκωσίας:

"Προειδοποιείσθε ότι εάν συμβεί ανησυχία ή ταραχή οποιουδήποτε είδους σε κάποιο χωριό ή χωριά, θα εφαρμοσθεί αμέσως και αυστηρώς η διαταγή η οποία σας διατάσσει να βρίσκεστε κατ' οίκον κατά τις ώρες τους σκότους και σε εκείνο, ή εκείνα τα χωριά".